

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.13.2025
Warszawa, 08 maja 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przedstawiam odpowiedź na interpelację nr 7293 złożoną przez Pana posła Dariusza Mateckiego w sprawie wprowadzenia ochrony minimalnych środków na koncie dla samozatrudnionych podczas egzekucji komorniczej, opracowaną w porozumieniu z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministrem Rozwoju i Technologii.

Ad 1

Obowiązujące obecnie regulacje pozwalają na wystarczającą ochronę środków pieniężnych osoby samozatrudnionej ulokowanych na jej rachunkach bankowych i dokonywanie w tym zakresie zmian legislacyjnych nie jest niezbędne. W związku z czym obecnie nie są prowadzone prace nad ewentualnymi zmianami w tym zakresie.

Należy wskazać, że przede wszystkim w stosunku do osób samozatrudnionych zastosowanie może znaleźć przepis art. 833 § 2¹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – *Kodeks postępowania cywilnego* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1568) - dalej k.p.c., zgodnie z którym przepisy art. 87 i art. 87¹ Kodeksu pracy – dalej k.p., stosuje się odpowiednio do wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania albo stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika będącego osobą fizyczną. Jeżeli zatem osoba samozatrudniona otrzymuje periodycznie wyżej wskazane świadczenia, to podlegają one zwolnieniu z egzekucji w takim samym zakresie jak wynagrodzenie za pracę.

W sytuacji, gdy należne tej osobie świadczenia zostały już wypłacone, to podlegają one ochronie na podstawie art. 829 pkt 5 k.p.c. stanowiącym, że u dłużnika pobierającego

periodyczną stałą płacę nie podlegają egzekucji pieniądze w kwocie, która odpowiada niepodlegającej egzekucji części płacy za czas do najbliższego terminu wypłaty, a u dłużnika nieotrzymującego stałej płacy lub u dłużnika, będącego osobą fizyczną wykonującą działalność gospodarczą - pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie.

Istotne znaczenie ma także przepis art. 54 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe* (Dz.U. z 2024 r. poz. 1646), stosownie do którego środki pieniężne znajdujące się na rachunkach oszczędnościowych, rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz na rachunkach terminowych lokat oszczędnościowych jednej osoby, niezależnie od liczby zawartych umów, są wolne od zajęcia na podstawie sądowego lub administracyjnego tytułu wykonawczego, w każdym miesiącu kalendarzowym, w którym obowiązuje zajęcie, do wysokości 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2023 r., poz. 1667), przysługującego pracownikowi zatrudnionemu w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy. Środki pieniężne znajdujące się na wymienionych rachunkach bankowych we wskazanym zakresie są zwolnione z egzekucji niezależnie od źródła ich pochodzenia.

Jak wskazało Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na gruncie Kodeksu pracy nie występuje „samozatrudnienie”. Co więcej nie zostało ono także jednolicie zdefiniowane w innych przepisach prawa. Przyjąć można jednak, że w najszerszym znaczeniu zjawisko to obejmuje praktykę współpracy między podmiotami gospodarczymi, w ramach której jednym z partnerów jest osoba fizyczna prowadząca firmę jednoosobową i osobiście wykonująca zadania (usługi) na rzecz drugiego partnera zawartej umowy o współpracy. Jest to zjawisko ze sfery działalności gospodarczej (profesjonalnego obrotu gospodarczego), w ramach którego należy dostrzegać występowanie wielu postaci samozatrudnienia, których podłożem jest realizacja zróżnicowanych celów gospodarczych i osobistych oraz interesów stron zainteresowanych zawarciem umowy o współpracy. Działalność ta prowadzona jest na własny rachunek, własną odpowiedzialność i ryzyko.

Kodeks pracy zawiera regulacje umożliwiające zapobieganie naruszaniu prawa przez pracodawców przy powierzaniu pracy w ramach samozatrudnienia. W tym celu wprowadzono do Kodeksu pracy art. 22 zawierający przesłanki wskazujące na nawiązanie

stosunku pracy, stanowiąc jednocześnie że każde zatrudnienie spełniające te kryteria, niezależnie od nazwy umowy, na podstawie której jest świadczone jest zatrudnieniem pracowniczym. W świetle przepisów Kodeksu pracy, nie jest również dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy charakterystycznych dla stosunku pracy, które w praktyce i w świetle orzecznictwa odnosi się, również do tzw. „samozatrudnienia” (art. 22 § 1² K.p.).

Ponadto w myśl art. 281 K.p., zawarcie umowy cywilnoprawnej w warunkach, w których zgodnie z art. 22 K.p. powinna być zawarta umowa o pracę stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika zagrożone karą grzywny od 1000 zł do 30 000 zł.

Należy zaznaczyć, że przepisy prawa pracy nie zakazują także wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych w celu świadczenia usług (np. umów zlecenia), jeżeli odpowiada to zgodnemu zamiarowi stron oraz uzasadnione jest charakterem pracy i warunkami jej wykonywania.

Ad 2

W przypadku nadmiarowo zajętych przez komornika środków należy złożyć do komornika wniosek o ich zwrot.

W sytuacji, gdy komornik zwleka ze zwrotem nadmiarowo zajętych środków, należy złożyć skargę na czynności komornika w trybie art. 767 k.p.c., zgodnie z którym na czynności komornika przysługuje skarga do sądu rejonowego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Dotyczy to także zaniechania przez komornika dokonania czynności. Skargę rozpoznaje sąd właściwy ze względu na siedzibę kancelarii komornika (§ 1).

Zmiany przepisów w tym zakresie nie są konieczne.

Ad 3

Należy wskazać przepis art. 833 k.p.c. dotyczący ograniczenia egzekucji z innych świadczeń pieniężnych, który został znowelizowany ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1458). Do art. 833 k.p.c. dodano § 2¹ zgodnie z którym przepisy art. 87 i 87¹ k.p. regulujące przedmiotowe ograniczenia obowiązujące przy egzekucji z wynagrodzenia za pracę, stosuje się odpowiednio nie tylko do wszystkich

świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania, ale również do świadczeń stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika będącego osobą fizyczną.

Jak wskazano w uzasadnieniu projektu nowelizacji, celem ww. zmiany było usunięcie wątpliwości interpretacyjnych w zakresie ustalenia czy wynagrodzenie otrzymywane przez dłużnika zatrudnionego na podstawie umowy cywilnoprawnej można uznać za świadczenie powtarzające się, „którego celem jest zapewnienie utrzymania”. Jak podkreślono w uzasadnieniu projektu, nie ma wątpliwości, że osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych, choć stanowią niemały odsetek zatrudnionych, z punktu widzenia uprawnień pracowniczych i tak są w znacznie gorszej sytuacji niż osoby zatrudnione na umowę o pracę. Dlatego w celu zapewnienia im minimum egzystencji i ochrony przed egzekucją należało w sposób jednoznaczny zrównać je z osobami mającymi status pracowników w rozumieniu Kodeksu pracy (uzasadnienie rządowego projektu ustawy o komornikach sądowych, VIII kadencja, druk sejm. nr 1582, s. 45) (vide M. Muliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020, art. 833).

Mając na uwadze ww. uzasadnienie nie ma żadnych wątpliwości, że ww. art. 833 § 2¹ k.p.c. dotyczy osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.

Co do zasady podstawowe ograniczenia mające znaczenie dla egzekucji świadczeń pieniężnych zostały wprowadzone do przepisów postępowania egzekucyjnego przez odwołanie się do uregulowań zawartych w k.p. Mają one zastosowanie do wszystkich świadczeń uzyskiwanych przez dłużnika ze stosunku pracy (§ 1). Mają one również zastosowanie nie tylko do uposażeń posłów i senatorów czy członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej i ich domowników (§ 2), ale przede wszystkim do innych wierzytelności – dochodów (świadczeń) powtarzających się (§ 2¹) uzyskiwanych przez dłużnika z tytułu jego pracy świadczonej osobiście, mającej na celu uzyskanie środków dla zapewnienia utrzymania w ramach innego stosunku prawnego niż umowa pracy (np. umowa o dzieło, umowa zlecenie, umowa o świadczenie usług), jak też stosunku prawnego nawiązanego przez dłużnika będącego osobą fizyczną w ramach osobiście wykonywanej działalności gospodarczej (np. w ramach tzw. samozatrudnienia), albo stanowiących jedyne źródło

jego dochodu (tak: A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 478-1217*, red. M. Manowska, LEX/el. 2022, art. 833).

Regulacja wskazana w art. 833 k.p.c. dotyczy egzekucji z wynagrodzenia za pracę, jak również zastosowanie znajdzie odpowiednio do wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania albo stanowiących jedyne źródło dochodu dłużnika będącego osobą fizyczną. Istotą wskazanej regulacji jest ograniczenie egzekucji w stosunku do świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania dłużnika. W przypadku np. umowy B2B, której stronami są przedsiębiorca zlecający świadczenie jakichś usług i np. osoba samozatrudniona, czyli osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, należy uznać, że umowa ta, podobnie jak umowa zlecenia czy o dzieło, jest jedną z umów cywilnoprawnych. Przepis art. 750 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 i 1237) wskazuje wprost, że „do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu”.

W sytuacji, gdy osoba wykonująca umowę o współpracę nie osiąga żadnych dodatkowych dochodów, tj. świadczenie otrzymywane w ramach tej umowy jest jej jedynym źródłem dochodu, otrzymuje co miesiąc lub w innych, stałych odstępach czasu wynagrodzenie oraz otrzymane wynagrodzenie ma na celu zapewnienie utrzymania się, to wówczas zajęcie komornicze w ramach B2B powinno zostać przeprowadzone na takich samych zasadach jak wskazane w art. 87 i 87¹ k.p.

Należy przy tym zauważyć, że wszelkie wyłączenia spod egzekucji środków pieniężnych mają charakter socjalny i służą zapewnieniu niezbędnych środków dla utrzymania dłużnika i jego rodziny, a nie stworzeniu gwarantowanej kwoty wolnej od zajęcia w równej wysokości dla wszystkich dłużników. Niemniej jednak, mając na uwadze zasadę równości i sprawiedliwości społecznej, jak również zrównoważony poziom ochrony dłużnika i wierzyciela oraz to, że egzekucja powinna być efektywna, należy podnieść, że z Krajowej Rady Komorniczej oraz ze środowiska wierzycieli płyną sygnały o ustawicznym spadku efektywności egzekucji z wynagrodzenia za pracę oraz innych świadczeń powtarzających się. Dłużnicy egzekwowani nierzadko ukrywają prawdziwą wysokość uzyskiwanego wynagrodzenia (co wpływa np. na mniejszą efektywność egzekucji należności alimentacyjnych) i wpadają w pętlę zadłużeń. W przypadku osób samozatrudnionych

prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą ukrywanie prawdziwej wysokości uzyskiwanego dochodu może być łatwiejsze niż w przypadku pracowników zatrudnionych na umowach o pracę, a jednocześnie może wywołać bardzo negatywne skutki dla obrotu gospodarczego przyczyniając się do powstawania zatorów płatniczych.

Ponadto nie zachodzą przeszkody do tego, aby osoba fizyczna prowadząca indywidualną działalność gospodarczą posiadała jednocześnie prywatny rachunek bankowy. W takim przypadku prywatny rachunek bankowy osoby fizycznej korzysta ze zwolnienia z egzekucji na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, o którym mowa powyżej.

Ad 4

Jak już powyżej wskazano, obowiązujące aktualnie regulacje prawne pozwalają na wystarczającą ochronę środków pieniężnych osoby samozatrudnionej niemniej jednak resorty deklarują gotowość współpracy w zakresie wypracowania kolejnych rozwiązań, które mogłyby zrównoważyć interes wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko przedsiębiorcom.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/